

> Retouradres: Postbus 16164 | 2500 BD | Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
T.a.v. Programma Directeur Generaal Covid-19
De heer Drs. N.S.T. Obbink
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
n.s.t.obbink@minjenv.nl

Bezoekadres:
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag
T 088 9846 300
www.scp.nl

Inlichtingen bij
Marc van Gool
E m.van.gool@scp.nl
M +31629208063

Ons kenmerk
SCP-2020/2662

Datum 27 augustus 2020
Onderwerp Peer review van het referentiekader COVID-19

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geachte heer Obbink, beste Niels,

Met dit gezamenlijk schrijven ontvangt u van ieder van ons de door u gevraagde peer review van het referentiekader COVID-19 dat u aan elk van ons hebt voorgelegd.

Allereerst willen wij u bedanken voor de gelegenheid om het kader te refereren. U zult in onze reviews lezen dat we uw vraag serieus hebben genomen. Een review benadrukt meestal dat wat anders of beter zou moeten. Onze reviews doen dat ook. Maar in deze gezamenlijke 'oplegger' willen we dit graag in een gezamenlijk kader plaatsen.

Wij delen uw ambitie en de door u geconstateerde noodzaak om bij de afweging van maatregelen in het kader van deze crisis vanwege het nieuwe coronavirus en de daaruit voortgekomen COVID-19 pandemie een breed perspectief mee te nemen. Het door u voorgelegde referentiekader biedt daarvoor de relevante onderwerpen, en het is ons inziens nodig en nuttig deze steeds bij de afweging van maatregelen expliciet en zo systematisch te analyseren.

Wij denken echter dat dit presenteren als een "referentiekader" om "effecten en impact" van maatregelen "in kaart te brengen", een precisie en kwantificering suggereert die nog niet waargemaakt kan worden. Het instrument zal de komende tijd in die richting ontwikkeld moeten worden. Wat nu een "referentiekader" wordt genoemd moet volgens ons op dit moment worden beschouwd als een 'checklist' van relevante onderwerpen die steeds bij afweging van maatregelen besproken en beschouwd moeten worden. Een checklist die zich verder kan en moet ontwikkelen, voor zowel de bestrijding van het virus als de uitvoering van herstelplannen. Het is van belang dat zo te presenteren om geen verkeerde verwachtingen te wekken.

Wij benadrukken dat we het wel noodzakelijk vinden dat deze checklist spoedig naast de escalatieladder van mogelijke maatregelen gelegd wordt, los van deze zojuist benoemde ontwikkelopgave. Dit om naast de volksgezondheidseffecten van ingrijpende maatregelen in het kader van de virusbestrijding meteen ook mogelijke economische, maatschappelijke en ecologische gevolgen zoveel mogelijk in beeld te hebben. Dat doet ook recht aan de kennis die inmiddels sinds de eerste uitbraak van het coronavirus is verzameld en ontwikkeld.

27 augustus 2020

Ons kenmerk
SCP-2020/2662

Het gebruik van een escalatieladder met een dergelijke checklist vergroot de kans op een meer integrale afweging van belangen, zowel bij de opschaling van maatregelen die primair gericht zijn op de bestrijding van het virus als bij de ontwikkeling en uitvoering van herstelplannen.

Wij adviseren u onze peer reviews te benutten om tot een verbeterde checklist te komen en we blijven graag betrokken bij de verdere ontwikkeling van het instrument. Daar kunnen nieuwe lessons learned, maar ook wetenschappelijke inzichten waar onze organisaties aan werken, bij worden betrokken.

De peer reviews zullen, conform de werkafspraken, uiterlijk 4 september worden gepubliceerd op onze websites. Graag vernemen wij wanneer u het referentiekader openbaar zult maken.

Met vriendelijke groeten,

Kim Putters, Directeur SCP
Pieter Hasekamp, Directeur CPB
Hans Mommaas, Directeur PBL
Hans Brug, DG RIVM

Bijlage: Peer review afwegingskader